

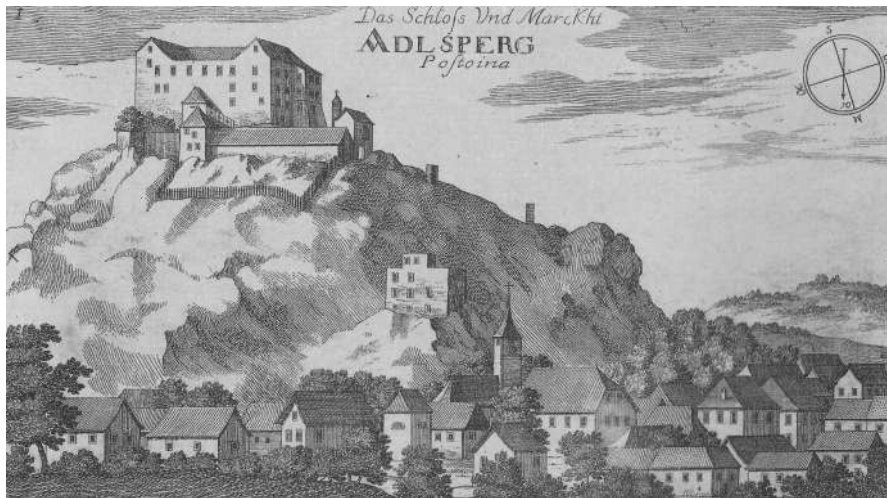

Zveza Ljudskih Tradicijskih Skupin Slovenije
Slovenian CIOFF® National Section

Bilten

Št. 1, letnik XIX.

januar 2021

Vsebina

<i>mag. Janja Ravnikar:</i>	Volilni Zbor članov 2020	3
<i>Danijel Serčič:</i>	Folklor v času korone.....	5
<i>Tomaž Gantar:</i>	Tango – ljudski ples?	7
<i>Jure Sodja:</i>	Kulturno društvo Bohinj – predstavitev nove članice	9
<i>Foto Arhiv skupine:</i>	Folklorna skupina KD Bohinj in 3. Mednarodni folklorni festival v Bohinju	12

Bilten je brezplačno glasilo članov Zveze ljudskih tradicijskih skupin Slovenije in izhaja štirikrat letno.

Naslov: Zveza ljudskih tradicijskih skupin Slovenije
Glavni trg 7
p. p. 173
4000 Kranj
e-pošta: cioff-slovenia@cioff.org
internet: www.zltss.si

Bilten ureja Uredniški odbor:
glavna urednica mag. Janja Ravnikar
član Božidar Fabjan
član Štefan Huzjan

Bilten se nahaja tudi na spletni strani ZLTSS: www.zltss.si.

Vsebina člankov izraža avtorjevo mnenje in ne mnenja uredniškega odbora.

Naslovnica: Postojna. Valvasor: Slava Vojvodine Kranjske.

Volilni Zbor članov ZLTSS 2020

Meseca marca 2020 smo imeli napovedan Zbor članov, a smo ga tik pred zdajci morali odpovedati. Zaradi znanih dejstev se je že nevarno iztekal rok, do katerega bi ga morali izvesti. Skoraj nam ni preostalo drugega, kot da se lotimo organizacije s pomočjo spletnih orodij. Odločili smo se za izvedbo preko platforme ZOOM. Na srečo nam je s posredovanjem in predlogom dosedanje članice upravnega odbora iz Cirkovc Liljane Brglez na pomoč priskočil njen stanovski in folklorni kolega Ivan Kojc, računalničar, ki nam je poleg nesebične tehnične pomoči in svojega časa omogočil tudi neomejeno trajanje našega srečanja, saj smo se na začetku bali, da smo omejeni le na štiridesetminutno druženje. Z Ivanom sva tri tedne pred dogodkom začela organizacijsko postavljanje srečanja. Dela ni bilo malo, a dokler se ga ne lotiš, se niti ne zavedaš, kaj vse je potrebno postoriti. Na srečo je po tem, ko smo preko elektronske pošte poslali vabila, Mateja Slovenc prevzela zbiranje prijav in pooblastil, s čimer ni bilo malo dela. Nekateri so dvomili, da bo udeležba zadostna. A v petek, 18. 12. 2020 ob 19. uri nas je bilo na Zboru članov prisotnih 35 oseb, od tega 26 z volilno pravico.

Za predsednika delovnega predsedstva sem predlagala Matica Tavčarja, v delovno predsedstvo pa še Liljano Brglez in Aleksandra Saša Zupana. Predlog je bil soglasno sprejet. Kot zapisničarka je bila potrjena Mateja Slovenc, kot overovatelja zapisnika Božidar Fabjan in Željka Karin Biličič, za volilno in verifikacijsko komisijo pa Ivan Kojc kot njen predsednik ter člana Peter Suhadolc in Bojan Vovčko.

Za leto 2019 so bila predstavljena poročila predsednice ZLTSS, predstavnik festivalov Zdenka Štrucl, predsednika Strokovnega sveta dr. Bruna Ravnikarja, predsednice Aktiva mladih Mateje Slovenc, vsi naštetih smo poročila predstavili sami. Poročilo Nadzornega odbora je predstavil njen predsednik Edo Reven, poročilo Častnega razsodišča pa zaradi upravičene odsotnosti njegovega predsednika član A. Sašo Zupan. Poročilo tajnika in dosedanjega blagajnika sem zaradi njegove odsotnosti prebrala predsednica ZLTSS. Razprave na poročila ni bilo. V nadaljevanju je Zbor članov izglasoval, da znaša članarina in prispevek za podpornike za leto 2020 nespremenjenih 60 EUR. Nova blagajničarka Saša Meglič je povedala, da bodo računi prvič izdani elektronsko in da prosi, da se poravnajo še v letu 2020.

Sledile so volitve v organe ZLTSS. Matic Tavčar je predstavil volilno listo in vsakega kandidata pozval, da se na kratko predstavi, in sicer so bili kandidati za Upravni odbor: mag. Janja Ravnikar za predsednico, Zdenko Štrucl za predstavnik festivalov in člani Božidar Fabjan, Aleksandra Meglič, Aleksander Sašo Zupan, Borut Luša, Rastko Samec, Anton Petrovič. Kandidati za Nadzorni odbor so bili Edvard Reven, Anton Repe in Milan Jurejevčič. Kandidati za Častno razsodišče pa Marjan Malek, Janez Stopar, Anica Čuček, Liljana Brglez in Janez Svetec.

Prisotni, ki so imeli volilno pravico, so v naslednjih minutah preko predhodno poslanih povezav do spletnih glasovnic v obliki anonimnega anketnega vprašalnika uspešno elektronsko glasovali, volilna komisija pa je po glasovanju tolmačila rezultate. Vsi kandidati so bili soglasno potrjeni za kandidirana mesta in predsednik delovnega predsedstva je izvoljenim čestital.

Novoizvoljena predsednica sem predstavila finančni načrt za leto 2020, ki ga je izdelala Saša Meglič. Predstavila sem tudi delovni načrt za že iztekajoče leto, kjer sem povedala, da je bilo načrtovano, da se predstavniki ZLTSS udeležijo sestanka srednje- in severno-evropskega sektorja CIOFF® spomladi na Nizozemskem in jeseni volilne skupščine CIOFF® na Madžarskem, a v letu 2020 do te realizacije ni prišlo. Kot tudi ni prišlo do že do potankosti načrtovanega mednarodnega folklornega festivala Alpe Adria, za katerega organizacijo je bila na vrsti Slovenija. Posledično smo na poziv JSKD med letom odstopili od tistega dela prijavljenih projektov na njihov razpis, ki je bil povezan z organizacijo tega festivala.

Pod točko »razno« je predstavnik festivalov Zdenko Štrucl spomnil na nesodelovanje festivalov, članov in podpornikov ZLTSS, ki se na njegove pozive na sestanek ne odzivajo in povedal, da je v svojem prvem mandatu dobil le dve osebni vabili slovenskih festivalov. Menil je, da bi s tem, ko bi se na vabilo festivala udeležil, lažje izpostavil osebne stike, ki bi lahko pripomogli k realizaciji skupnega sestanka. Članica Strokovnega sveta Branka Moškon je predlagala, da bi se člani Strokovnega sveta lahko povezovali tudi preko ZOOM srečanj, kjer bi preko razprave lažje oblikovali jasna stališča o izбору skupin za ponujene folklorne festivale.

Čeprav si vsi želimo, da se ponovno v živo družimo in bomo vsekakor to znali ceniti bolj kot prej, ko se nam je to zdelo samoumevno, se verjetno lahko strinjamo, da je v vsaki stvari vedno nekaj dobrega. V trenutni situaciji se nam je tako med drugim odkrilo, kako čudovito orodje so spletna srečanja, saj smo se v preteklosti tako v Upravnem odboru kot tudi člani Stokovnega sveta vedno težko dobili skupaj, sploh, ker smo z vseh koncev Slovenije. V prihodnosti tako nameravamo postaviti več skupnih druženj preko spleta tako obeh omenjenih odborov kot bo to tudi dobro orodje za sestanek predstavnikov festivalov in druga neformalna srečanja. Mogoče tako tudi končno uspemo lažje reorganizirati Aktiv mladih. Za organizacijo Zbora članov smo dobili nekaj pohval, za katere se lepo zahvaljujemo. Tudi sama se zahvaljujem vsem, ki ste vidno sodelovali pri delovanju ZLTSS. Predvsem gre zahvala Saši Meglič in Mateji Slovenc, pa tudi tajniku Zvonku Gantarju, predsedniku Stokovnega sveta dr. Brunu Ravnikarju, A. Sašu Zupanu, Božidarju Fabjanu in administratorju spletnih strani Tadeju Žuri. Hvala tudi Maticu Tavčarju za dobro vodenje Zbora članov in za vso pomoč, za katero se je odločil, da jo bo pripeljal naši Zvezi. O tem več v prihodnosti.

Srečno v letu 2021 vam želim. Naj bo polno smeha, plesa, petja, iskrenosti, nagajivih pogledov in medsebojnega druženja v živo. Če bomo v sebi postavili vse te vrednote, bodo sčasoma prisotne tudi ostale željene vsebine.

mag. Janja Ravnikar, predsednica ZLTSS

Folklor v času korone

Ko se je virus februarja pojavil med nami, smo ga dočakali nepripravljene. Kar naenkrat je vse obstalo in v teh časih sprva nismo vedeli, kako nadaljevati. Vendar kakor je čas tekkel, smo tudi ljudje postali bolj domiselni ter se prilagodili "novi realnosti". Tudi člani SKUD-a Vidovdan nismo čakali križem rok. V času, ko so veljale omejitve gibanja in zbiranja ljudi, smo našli načine, kako kljub novonastalim okoliščinam ostati povezani z vsem nam najljubšo

dejavnostjo – folkloro. Sodelovali smo (pri nekaterih še sodelujemo) pri nekaj projektih, ki so potekali na daljavo, preko spleta in nam v teh časih ohranili stik s tradicijo in kulturo.

Naziv prvega projekta, ki je bil realiziran na daljavo, se v prevodu glasi "Z močjo srbske tradicije, skupaj!" Projekt je združil 195 folklornikov iz 17 držav, ki so, razpršeni po vsem svetu, skupaj odpeli ter zaigrali tradicionalno pesem "Ovo je Srbija". Posnetek je na družbenih omrežjih hitro zaokrožil in trenutno ima že več kot 250 tisoč ogledov. Med sodelujočimi v projektu so bile članice naše pevske ter prve folklorne skupine.

Navdihnjeni s projektom starejših članov so člani naše mladinske folklorne skupine skupaj s svojimi vodji ustvarili video posnetek narodnega plesa iz mesta Brusnik (Srbija). Devetnajst članov mladinske skupine je istočasno plesalo vsak pri sebi doma, svoje posnetke so poslali vodjem skupine, ki so nato vse posnetke združili v video kolaž. Odzivi staršev in vseh, ki so si posnetek ogledali, so bili izredno pozitivni, zato smo se odločili s podobnimi kolaži tudi nadaljevati.

Projekt, ki še zmeraj poteka, je kviz "Folklor on-line". Kviz, ki ga organizira Folklor magazin iz Beograda (Srbija), predstavlja tekmovanje 64 evropskih društev v znanju folklornih elementov, nazivov plesov in pesmi, delov narodne noše ter glasbil. Društva so razdeljena v 16 skupin, katerih zmagovalci bodo po končanem medsebojnem tekmovanju napredovali v izločilne boje. Člani prve folklorne skupine našega društva tekmujejo v skupini D skupaj s člani društva iz Kikinde (Srbija), Luzerna (Švica) in Züricha (Švica).

Poleg omenjenih projektov smo za naše člane organizirali številna spletna srečanja, na katerih smo se pogovarjali o različnih temah, povezanih s kulturo in tradicijo. Vse projekte smo delili tudi na naši Facebook in Instagram strani, kjer si jih lahko ogledate.

Kljub temu, da se na "novo realnost" že počasi privajamo, vsi v društvu pogrešamo folklorne vaje v dvorani, druženja, nastope in potovanja. Nestrpno čakamo, da se bo situacija v svetu umirila ter da bomo v prihajajočem letu svoje aktivnosti izvajali še naprej v obsegu in obliki, ki smo jo poznali pred epidemijo.

Danijel Serčić

Tango – ljudski ples?

Zadnje čase se veliko govori o tangu v slovenski folklori. Imeli smo ga priliko že nekajkrat videti tudi v programih slovenskih folklornih skupin. Je torej tudi tango (slovenski) ljudski ples?

Najprej si na kratko pogledajmo zgodovino: najprej je bila glasba! Še pred nastankom tanga se je ritem (afro-kubanske) habanere od sredine 19. stoletja začel pojavljati tudi v evropski glasbi. Takrat je bil npr. prvi pravi svetovni glasbeni hit pesem: La paloma (avtor: Sebastian Iradier), prav tako pa so pisanje melodij v tem ritmu v svoje opere vključevali skladatelji (npr. Bizet v Carmen, Verdi v La Traviata), ki so bile prav tako zelo popularne in so bile izvajane tudi na Slovenskem (Trst, Ljubljana) še pred prihodom tanga.

Šele ob koncu 19. stoletja se v revnih delavskih predelih ob pristaniščih Buenos Airesa in Montevidea pod vplivom mešanja različnih kultur razvije tango (glasba in ples). V začetku 20. stoletja 'argentinski' tango pride v Pariz, in sicer najprej v obliki kabarejskih nastopov, kmalu pa se zanj navdušijo številni plesalci po celotni Evropi in tango postane modni družabni ples. V urbanih središčih ga poučujejo plesni učitelji, ki ga tudi nekoliko prilagodijo evropski meščanski omiki. Za Ljubljano najdemo prve omembe tango-plesov tik pred začetkom 1. svetovne vojne, sledi kar nekaj let premora, potem pa se tango (kot tudi drugi moderni plesi tistega časa: fokstrot, shimmy, boston ...) postopoma širi tudi na podeželje, verjetno predvsem s takrat popularnimi skladbami kot npr. O sole mio, ipd..

Zanimivo je, da čeprav so se konservativni moralisti zgražali nad plesanjem tanga, ni zaslediti, da bi nasprotovali izvajanju tango glasbe oz. se nasprotovanje pojavi šele, ko tango prodre tudi na slovensko podeželje konec 20-ih in v začetku 30-ih let prejšnjega stoletja kot angažirano nasprotovanje netradicionalnim vplivom. Na podlagi teh (zapisanih) nasprotovanj lahko razumemo, da so godci posnemali to glasbo precej dosledno, nekateri tudi že po notnih zapisih, in je niso kaj dosti prilagajali tradicionalnemu slovenskemu melosu. Zanimivo je, da ima večina teh skladb v originalu peto be-

sedilo, medtem ko večino slovenskih (ljudskih) verzij poznamo zgolj v instrumentalni izvedbi.

Kako je torej izgledal tango ples na slovenskem podeželju na začetku 20. stoletja? V bistvu ne vemo. Nekoliko kontradiktorna je izjava etnokoreologa prof. Mirka Ramovša, da 'ljudski' tango, ki ga je on videl na terenu, ni bil nič podoben pravemu tangu, saj so na tango glasbo izvajali korake in figure drugih plesov ali pa so mu informatorji rekli le: »tu smo se pa malo stiskali.« Iz tega bi namreč upravičeno sklepali, da je ta tango ples na slovenskem podeželju vendarle doživel neko obliko ljudske prilagoditve in asimilacije, podobno kot večina ostalih družabnih parnih plesov, ki jih danes štejemo med ljudske. Zakaj torej (ljudski) tango ni vključen med (slovenske) ljudske plese?

Tu je potrebno vzeti v obzir, da t.i. folklor oz. ljudska umetnost pri večini narodov izhaja iz koncepta romantičnega nacionalizma, torej iz politično-umetnostne smeri iz časa pomladi narodov v drugi polovici 19. stoletja, ko so se začele oblikovati nacionalne kulture. Večina svetovne folklore tako predstavlja presek podeželja tistega časa (narodne noše, plesi in glasba) in temelji na idealizirani (nekje tudi romantično stilizirani) podobi naše drugačnosti oz. razlikovanja od drugih. Verjetno ravno zato tango plesa ne zasledimo niti v folklornem izročilu drugih narodov, čeprav je bil v začetku 20. stoletja svetovno razširjen, marsikje še precej bolj kot pri nas. Celo sami Argentinci ločijo »folklore y tango«, saj velja tango za urbano tradicijo (za razliko od izročila argentinskega podeželja) in ga tudi sami vedno izvajajo v salonskih oblekah in ne v kostumih ljudskih noš. Tango torej nikjer ne velja za folklorni oz. ljudski ples v smislu romantičnega nacionalizma. Sam bi sicer ta koncept v folklorni dejavnosti obrnil v »nacionalni romanticizem«, saj gre pri folklorni dejavnosti predvsem za to, kako sami želimo, da drugi vidijo naše ljudsko izročilo in ne za dejansko izročilo, gre torej za politično odločitev.

Gotovo lahko rečemo, da je bil tango del plesne kulture tudi na Slovenskem kot npr. pred tem tudi že srednjeveški oz. dvorni plesi. Vendar – ali je to folklor? Čeprav je t. i. »ljudski tango« v prvi polovici 20. stoletja ponekod sobival s takrat še živimi ljudskimi plesi in je verjetno res katera od naših prababic (gotovo pa ne večina)

plesala tudi na tango glasbo, tango vendarle ni postal del ljudskega izročila. Tanga v nobeni folklori ne dojemajo kot nekaj lastnega, ampak povsod predstavlja nekaj tujega, eksotičnega, drugačnega ..., predvsem pa urbanega. In ravno zato ostaja tako privlačen, med folklorniki morda tudi zato, ker to pač v osnovi ni 'folklori'! Ali pač želimo slovensko folkloro predstavljati tudi s tangom?

Tomaz Gantar

Kulturno društvo Bohinj – predstavitev nove članice

Kulturno društvo Bohinj ima dolgoletno tradicijo na področju ljubiteljske kulture v Bohinju. Smo največje bohinjsko kulturno društvo, ki ima trenutno 142 članov. V društvu deluje 8 sekcij in sicer 4 folklorne skupine: Pastirčki, Starejši pastirčki, Otroška folklorna skupina ter Odrasla folklorna skupina, dva pevska zbora: Ženski pevski zbor in Triglavске rož'ce, sekcija ročnih del in Likovna ustvarjalnica.

Kulturno društvo Bohinj je eno najpomembnejših stebrov dogajanja v Bohinju, saj na leto priredimo več kot 20 prireditev, med njimi so najbolj odmevne: S KD Bohinj v veseli december, kjer se enkrat letno predstavijo skupaj vse sekcije, Dobrodelni Miklavžev koncert, na katerem zbiramo sredstva in pomagamo pomoči potrebnim, Otroško folklorno popoldne, kjer se predstavijo različne otroške folklorne skupine, Koncert ob Dnevu kulture, Vasovanje idr..

FOLKLORNE SKUPINE KULTURNEGA DRUŠTVA BOHINJ

Začetki segajo v leto 1950, ko je vaščan Mirko Ogrin ob sebi zbral navdušene plesalce in plesalke, začeli so z vajami in kmalu začeli nastopati po hotelih in na drugih prireditvah v Bohinju. Uraden začetek folklorne skupine se začne leta 1954, ko skupina uradno začne delovati pod okriljem Turističnega društva Bohinj, leta 1960

pa se je kot samostojna sekcija pridružila Delavsko prosvetnemu društvu Svoboda Tomaž Godec, ki se danes imenuje Kulturno društvo Bohinj. Že takoj v začetku je skupini svetovala s svojim bogatim znanjem in s svojimi dragocenimi izkušnjami gospa Tončka Marolt. V plese, petje in glasbo je vpletla vse posebnosti bohinjskega izročila in običajev. Kasneje je s pomočjo plesalcev plese preučeval in zapisal Mirko Ramovš, največ jih je zapisal pri plesalcih iz Nomenja, Gorjuš in Bohinjske Bistrice.

Folklorna skupina KD Bohinj izvaja pretežno gorenjske plese, pesmi in etnografske igre in običaje, večina teh izvira prav iz Bohinja. Preizkusila pa se je večkrat tudi že v drugih slovenskih plesih. Za obležje 60. obletnice je pripravila sklop nekaterih plesov iz vseh pokrajin Slovenije, zaplesali pa so jih v zato posebej prirejenih oblačilih.

Vsako leto člani FS prikažejo tradicionalno etnografsko igro »Vasovanje«, izvedeno v bohinjskem narečju. Po naročilu TD Bohinj je Lovro Strgar, dolgoletni ljubiteljski režiser in igralec v domačem društvu, po zapiskih gospe Tončke Marolt priredil dramatizacijo vasovanja in kmečke ohceti s sceno v naravnem okolju pod Skalco ob Bohinjskem jezeru. Kot uvod v turistično sezono so ju prvič prikazali v maju 1961 skupaj dramska sekcija in folklorna skupina. V Vasovanju obujajo spomin na to, kako so v starih časih mladi fantje skrivaj trkali na okna svojim dekletom in pri tem oprezali, da jih ni zalotila dekletova mati ter polila z vodo ter skušali osvojiti srce svojega dekleta, od njega dobiti lectovo srce in nagelj. Prikazuje tudi obred sprejemanja novincev, mladih in še neporočenih fantov v fantovsko skupnost imenovano Fantovščina. Fantovščina v Bohinju torej ni novodobna fantovska zabava, ampak skupina, ki izvaja običaj, ko na teden pred poroko njihovega člana fantje izvedejo obred, kjer sprejmejo neporočene fante v svojo družbo, jih krstijo, novici pa jim prisežejo zvestobo s spovedjo in zaprisego. Ta obred je živ še danes.

Skupina je zelo pomemben člen na prireditvah po Bohinju, je organizator folklornih festivalov in nekaterih prireditev, pomaga pri vzgoji otrok in mladih v folklorni dejavnosti, sodeluje v pomembnih akcijah po Bohinju, sodeluje z različnimi folklornimi skupinami po Sloveniji in v tujini in jih gosti v domačem kraju, ohranja in promovira kulturno tradicijo in običaje ter seveda promovira Bohinj v raz-

ličnih krajih doma in v tujini, nazadnje se je lansko leto udeležila festivala v Pragi.

Skupina je dobila že mnogo priznanj na državni in tudi mednarodni ravni. Nekajkrat je bila že izbrana na vsakoletnem medobčinskem srečanju folklornih skupin, zadnje leta vsako leto, v letu 2001 pa se je uvrstila tudi na državno srečanje folklornih skupin v Beltincih. V lanskem letu je skupina prejela občinsko plaketo občine Bohinj za posebne dosežke. Odraslo folklorno skupino že od leta 1993 vodi Marjeta Preželj, ki je prejela Častni znak občine Bohinj za delo in strokovnost pri ohranjanju izročil na področju ljudskega plesa, lansko letu pa Priznanje Sveta območne izpostave JSKD za pomembne dosežke ustvarjalnega in poustvarjalnega dela na področju folklorne dejavnosti.

Otroška folklorna skupina je z delovanjem začela v letu 1983 in je sprva združevala vse osnovnošolske otroke. Leta 1991 je dobila podmladek, skupino Pastirčki, ki združuje otroke od 3. do 6. leta starosti. Izvajajo preproste igre in se učijo prvih plesnih korakov. Oblečeni so v oblačila, ki so jih otroci nosili med obema vojnama in tudi kasneje. Otroška skupina se je razdelila na Ta velke Pastirčke, to je skupina otrok med 7. in 11. letom, in Srednjo otroško skupino. Ta velki Pastirčki se igrajo zahtevnejše ljudske igre, pojejo ljudske pesmi in plešejo ljudske plesne, sicer na njim prilagojen način, oblečeni so v oblačila starejših otrok med obema vojnama in kasneje. Otroške skupine sodelujejo na prireditvah po Bohinju, predvsem na tistih za otroke, vsako leto na koncu šolskega leta pa gredo na izlet, starejši otroci tudi že na kak otroški festival.

Jure Sodja, predsednik KD Bohinj

Folklorna skupina KD Bohinj in 3. Mednarodni folklorni festival v Bohinju (foto: Arhiv skupine)